

Koersvast in onzekere tijden

'Samen Duurzaam Vooruit' is meer dan alleen de titel van ons coalitieprogramma. Het is de manier waarop we kijken naar de Waalwijkse samenleving, waar we onze besluiten op baseren, en waar we naar hebben gehandeld in de afgelopen twee jaar. Ook de komende twee jaar gaat dat niet veranderen.

Tijdens het schrijven van het coalitieprogramma hebben we ons voorgenomen om halverwege de tijd te nemen om terug te kijken, maar vooral om vooruit te kijken. Een *mid-term review* zoals dat zo mooi heet. Wat we toen niet konden weten is dat de wereld en daarmee ook Waalwijk geconfronteerd zou worden door een unieke gezondheids crisis met daarop een economische crisis. Het maakt deze aanvulling op het coalitieprogramma nog belangrijker.

Misschien leidt de coronacrisis niet zozeer tot nieuwe vragen en uitdagingen, maar wordt een aantal uitdagingen scherper en sneller zichtbaar gemaakt. De tekorten in het sociaal domein waren al groot en groeiende, er wordt rekening gehouden met een structureel tekort van ongeveer € 4 miljoen in 2021. We hebben de afgelopen maanden gemerkt hoe belangrijk een groene en gezonde leefomgeving is. Terwijl de digitalisering en op technologie gebaseerde economie in een nog hogere versnelling lijkt te zijn gekomen.

Het tekort binnen het sociaal domein betreft niet een specifiek Waalwijkse fenomeen, alle gemeenten kampen met forse structurele tekorten binnen het sociaal domein. Een lobby vanuit gemeenten richting het kabinet is dan ook gestart. De coalitie onderkent dat de oplopende structurele tekorten in de Jeugdzorg en Wmo (Huishoudelijke hulp) niet langer uit eenmalige reserves kunnen worden afgedekt, maar vragen om structurele aanpassingen. Tegenover structurele lasten moeten structurele baten staan. Het college onderzoekt op dit moment wat er beleidsmatig en in de efficiency kan worden gedaan om de structurele lasten te verlagen, de zogenaamde beheersmaatregelen. Deze beheersmaatregelen zijn belangrijk om de begroting van 2021, en de meerjarenbegroting tot aan 2024 sluitend te krijgen. De coalitie wacht de resultaten van de onderzoeken af en sluit op voorhand geen enkele optie uit. Voor ons is daarbij het uitgangspunt om de tekorten in het sociaal domein binnen het budget van het sociaal domein op te pakken én kwaliteit en toegankelijkheid zoveel mogelijk op niveau te houden.

Terwijl we werken aan een structureel sluitende begroting, zien we nog altijd eenmalige inkomsten uit de verkoop van bedrijfskavels. Wanneer we naar de toekomst kijken, zien we echter ook dat deze inkomsten eindig zijn. De laatste winsten uit de verkoop van bedrijfskavels moeten slim geïnvesteerd worden en leiden tot structurele versterking van Waalwijk. We doen een aantal voorstellen voor investeringen in de komende jaren op het gebied van Woningbouw, Binnenstad, Mobiliteit en Energie.

De huidige financiële- en economische ontwikkelingen vragen om meer inspanningen van de gemeente om inwoners te ondersteunen naar werk, verenigingen te helpen om overeind te blijven en het ondernemerschap waar mogelijk te blijven faciliteren. Maar behalve herstellen en ondersteunen wil deze coalitie ook vooruit kijken. We willen een duurzaam en groen Waalwijk, een gemeente met een gelijkblijvend welzijnsniveau, een ondernemende pioniersstad met goede voorzieningen, een plek waar iedereen zich thuis voelt. Dus naast ondersteunen, ook nieuwe impulsen en investeringen om duurzaam vooruit te gaan met elkaar.

Structurele lasten structureel afdekken

We willen tot een sluitende begroting komen, het voorzieningenniveau in standhouden en ruimte creëren voor nieuwe investeringen. Daarbij volgen we onderstaande stappen:

1. Tekorten op sociaal domein gaan we binnen het sociaal domein opvangen en waar mogelijk de kwaliteit en toegankelijkheid vergroten.
2. Als punt 1 niet geheel haalbaar is dan het restant en het overig begrotingstekort volgens onderstaande lijn opvangen:
  - Efficiency & fasering: kunnen we op de overige beleidsvelden tegen minder kosten hetzelfde blijven doen of met eventueel gering effect.
  - Eigen organisatie: kritisch kijken waar we door anders organiseren of verleggen van onze focus kosten kunnen besparen.

Om te kunnen investeren in onze gemeenschap en een duurzame sluitende begroting te hebben is er meer financiële ruimte nodig, ruimte die niet alleen gevonden kan worden in het sociaal domein. Op dit moment maken we verlies op het parkeerbeleid. Daarnaast is op dit moment nog niet bekend wat de uitgezette taakstelling bij de gemeentelijke organisatie aan structurele extra financiële middelen oplevert. We willen onze ambities gelijk houden en het voorzieningenniveau in standhouden.

- We hebben een kostendekkend parkeerbeleid.
- Er worden geen generieke kortingen op subsidies doorgevoerd.

Leefbare stad

Samenleving, economie en klimaat brengen we in balans en we laten ze elkaar versterken. Dit uitgangspunt is en blijft voor ons leidend. Waalwijk is een ondernemende gemeente die de afgelopen jaren een enorme economische groei heeft doorgemaakt. De groei van bedrijvenpark Haven maakt het mogelijk om onze inwoners een hoog voorzieningen niveau te bieden en te behouden. Een voorzieningenniveau dat past bij een grotere stad. Bijvoorbeeld een aantrekkelijke binnenstad, de opening van het nieuwe schoen- en leermuseum, lage woonlasten, prachtige sportcomplexen en een steeds groener Waalwijk, Sprang-Capelle en Waspik.

Net als veel oude industriesteden staan we als gemeente op een kantelpunt: we zien dat het rijk, de provincie en de regio beleid en budget steeds meer richt op plekken waar de meeste banen zijn, de meeste mensen wonen en waar het meeste geld wordt verdiend. Dat vertaalt zich in mogelijk minder geld uit het gemeentefonds voor middelgrote steden zoals Waalwijk, in minder investeringen in openbaar vervoer en wegen, en in het concentreren en opschalen van onderwijs, culturele instellingen en bedrijvigheid in grotere steden.

We zijn de kleinste van de middelgrote steden in Brabant. We hebben met elkaar een voorzieningenniveau opgebouwd dat past bij een stad, maar met het gevoel, ruimte en verbondenheid van een hechte gemeenschap. Wij noemen dit de leefbare stad. Wel de voordelen van de stad, maar niet de nadelen.

Een leefbare gemeente is voor ons altijd een inclusieve samenleving. Simpel gesteld: iedereen kan meedoen en waar nodig helpen we elkaar daarbij. We zorgen voor elkaar in moeilijke tijden en wie daarbij extra hulp nodig heeft kan op ons rekenen.

Een inclusieve samenleving is ook een samenleving waarin iedereen meedoet. We spreken elkaar aan op ieders eigen verantwoordelijkheid terwijl we misbruik hard aanpakken.

Om die leefbare gemeente te blijven kunnen we niet stil zitten. We moeten vooruit. We zijn er van overtuigd dat we met elkaar meer massa moeten maken om ons voorzieningenniveau hoog te houden, onze welvaart in stand te houden en mogelijk te vergroten. Het is voor ons altijd een kwestie van meer en beter. We gaan de komende jaren fors inzetten op meer woningen, maar wel met kwaliteit die (beter) aansluit bij de wensen van Waalwijkers en woningzoekende in de regio. Dat betekent dus ook maatwerk en dus woningen voor jongeren, denk aan snel te plaatsen en betaalbare starterswoningen (zoals tiny houses) en aan (aan te passen) woningen voor senioren. Stap voor stap zal het inwonersaantal groeien zodat we met elkaar voldoende draagvlak hebben om de het voorzieningenniveau, de leefbaarheid, de groene ruimtes en het ondernemerschap te behouden.

- Door het toevoegen van onderscheidende woonmilieus realiseren we een substantiële inhaalslag in de woningbouw en groeien we substantieel qua aantal inwoners.

We kiezen er voor om niet alleen de tekorten weg te werken, maar ook om te investeren in de samenleving en concurrentiekracht van Waalwijk. Dat doen we omdat we er van overtuigd zijn dat Waalwijk op een kantelpunt zit. Het oude verdienmodel gebaseerd op verkoop van bedrijfskavels is niet duurzaam. De grote steden in onze omgeving trekken steeds meer jongeren, bedrijven en investeringen aan ten koste van middelgrote gemeenten zoals de onze. We zien kapitaal, talent en kennis steeds vaker vertrekken. Het wegtrekken van jongeren en talenten, de braindrain, is fors in Waalwijk. Dit verzwakt de dynamiek en leefbaarheid in onze samenleving en de concurrentiepositie van Waalwijk.

- We lanceren nieuwe en integrale initiatieven om jongeren en talenten voor Waalwijk te behouden of nieuw aan ons te binden.

Vooruitgang

In het coalitieprogramma benoemen we vijf majeure projecten. De insteekhaven staat op het punt om aangelegd te worden, maar liever spreken we van de nieuwe slimme haven van Waalwijk. Samen met ondernemers, kennisinstellingen en medeoverheden werken we aan een volledig duurzame elektrische haven. En ook de nieuwe groene en ruimtelijke woonwijk Akkerlanen wordt nu van plan naar uitvoering gebracht. De aanbesteding van het museum is klaar en de verbouwing zal snel opgestart worden. De uitgifte van bedrijfskavels op Haven Oost is gestart terwijl de eigen besluitvorming voor het GOL rond is en de provincie als uitvoerder aan de slag kan.

De eenmalige inkomsten uit de verkoop van bedrijfskavels kunnen niet ingezet worden om structurele te korten te dichten. Wel kunnen we deze inkomsten gebruiken om slimme, structuurversterkende investeringen te doen. Dit heeft geen invloed op de mogelijkheden om (actief) grondbeleid te voeren.

Voor de komende jaren zien we drie grote prioriteiten die om een investeringsagenda vragen. We verwachten de komende jaren op basis van uitgewerkte plannen voorstellen in de gemeenteraad te kunnen agenderen. We denken aan de volgende punten:

- Binnenstad
  - Herinrichting Markt & Raadhuisplein.
  - Afbouw noordzijde museum en doorsteek.
  - Visie op Kropholler en de realisatie hiervan.
  - Verplaatsing bibliotheek.
  - Herontwikkeling De Els.
- Duurzame mobiliteit
  - Een hoogwaardige Openbaar Vervoer (HOV) verbinding tussen Waalwijk, Breda, Tilburg en 's-Hertogenbosch.
  - Verplaatsing busstation naar logische plek: de reistijd, aantrekkelijkheid busverbinding en busstation wordt verbeterd.
  - Binnenstedelijk vervoer binnen en tussen Waalwijk, Sprang-Capelle en Waspik zelf regelen op een innovatieve en duurzame manier.
  - Verbeteren fietsnetwerk in onze gemeente (aantrekkelijker en veiliger).
- Klimaatneutraal: energie
  - Afronden besluitvorming met betrekking tot plaatsing van windmolens aan de gehele noordkant van Waalwijk teneinde aan de REKS te kunnen voldoen.
  - Business case opstellen om zelf windmolens te exploiteren en daarmee vanaf 2023 structurele inkomsten te ontvangen. In de business case worden uiteraard alle kosten en investeringen meegenomen. We streven naar een rendement van 6 á 8% per windmolen.
  - Onderzoeken van de mogelijkheden van waterstof als energiedrager.

Een aantrekkelijke binnenstad vergroot de aantrekkingskracht van Waalwijk. Daarom zijn onze ambities onverminderd groot waarbij een programmatische aanpak nog steeds van meerwaarde is. De komende jaren komt een aantal ontwikkelingen in de binnenstad tot versnelling zoals de opening van het nieuwe museum op een vernieuwd Raadhuisplein, de herpositionering van De Els, toevoegen van groen, de inbreidingsplannen en de verplaatsing van de bibliotheek. We constateren dat het ambitieniveau niet in balans is met het beschikbare budget. We willen de ambities behouden en brengen dus het investeringsbudget daarmee in balans.

De bereikbaarheid van Waalwijk is van groot belang voor het aantrekken en behouden van jongeren, ondernemers op bedrijventpark Haven en van bezoekers aan onze binnenstad. We gaan daarbij voor een duurzame manier van mobiliteit, van auto & bezit naar OV & gedeeld. De bereikbaarheid van Waalwijk met het openbaar vervoer is onvoldoende. De reistijd, aantrekkelijkheid en locatie van het busstation en mobiliteit binnen Waalwijk moeten worden verbeterd. Het moet slimmer en duurzamer.

Onze ambitie is om uiterlijk in 2043 klimaatneutraal te zijn. Een ambitie die we ook regionaal hebben bevestigd via de Regionale Energie en Klimaat Strategie. Als gemeente geven we het goede voorbeeld. Bijvoorbeeld door zonnepanelen op het stadhuis en door te kijken naar het mogelijk ontwikkelen en exploiteren van eigen windmolens. We zien kansen om aan de gehele noordkant van Waalwijk windmolens te plaatsen, uiteraard binnen de kaders die nu voor inspraak zijn vrijgegeven. De uitkomst van het participatietraject wordt gerespecteerd en zal worden betrokken bij het vaststellen van de kaders door de raad eind 2020. Door als gemeente zelf en indien mogelijk, met participatie van onze inwoners, op eigen grond en in eigen beheer windmolens te plaatsen kunnen we structurele inkomsten genereren die we gebruiken om de leefbaarheid te versterken. Mocht het zelf exploiteren niet haalbaar zijn dan gaan we als gemeente in principe participeren, en bekijken daartoe de mogelijkheden per casus. Op deze manier zetten we forse stappen in onze duurzaamheidsambities. Bovendien houden we ook andere kansrijke (nieuwe) energiebronnen in het vizier. Eigenlijk komt in deze ontwikkeling alles samen om als samenleving op een duurzame manier vooruit te gaan, zowel in klimaat als in economische zin.

- De structurele opbrengsten van de windmolens die de gemeente zelf in exploitatie heeft zijn niet gelabeld. De opbrengsten kunnen worden ingezet als algemeen dekkingsmiddel.

Van meer naar beter

Midden in coronatijd hebben we als coalitiepartijen gewerkt aan deze herijking. We zijn ons bewust van de onzekere toekomst nu de gezondheids crisis ook een economische crisis is geworden. Of dat het een kort dal is met daarna een nieuwe piek weten we niet.

Wat we wel weten is dat onze koers om duurzaam een balans te vinden tussen economie, klimaat en samenleving nog altijd de juiste is. Misschien nog wel meer dan ooit tevoren. De noodzaak om op korte termijn met acties te komen in deze crisis is helder en dat doen we ook. Tegelijkertijd zien we dat we op een kantelpunt staan met elkaar.

Om welvarend te blijven, de leefbaarheid in Waalwijk, Sprang-Capelle en Waspik goed te houden en het voorzieningenniveau op peil te houden moeten we zoeken naar een nieuw verdienmodel. Naar een nieuwe functie van Waalwijk in het stedelijk netwerk van Brabant. Daarbij gaat het niet alleen maar over meer: meer bedrijfskavels, meer banen of meer voorzieningen. En het gaat ook over de toegevoegde waarde die we met elkaar creëren. Om de sociale structuur te versterken is het nodig dat het aantal inwoners van Waalwijk substantieel stijgt en daarvoor is extra woningbouw in alle kernen noodzakelijk.

Samen duurzaam vooruit

De problematiek met betrekking tot het sociale domein zal nog de nodige hoofdbrekers kosten maar we hebben er alle vertrouwen in dat, ondanks beoogde stevige ingrepen, de noodzakelijke zorg kan worden geleverd die in alle gevallen voldoet aan kwaliteit en effectiviteit.

De coalitie heeft, ondanks de financiële problematiek en de mogelijke negatieve economische gevolgen die uit de coronapandemie kunnen voortkomen, er niet voor gekozen om het coalitieakkoord 2018 – 2022 open te breken. In tegendeel: we willen koersvast de ingezette weg vervolgen en op enkele punten zijn onze ambities verder geconcretiseerd zoals ontwikkelingen op de thema's Woningbouw, Binnenstad, Mobiliteit, en Energie. Daarmee werken we aan een leefbare en inclusieve samenleving. Een gemeente die groeit in inwonersaantal en daarmee het financiële draagvlak voor een hoog voorzieningenniveau weet vast te houden. Daarmee houden we onze koers vast om samen duurzaam vooruit te gaan.

Timon Klerx

LokaalBelang

Frank Spierings

VVD

**Sjors Slaats &
Sandra van den Udenhout**

GroenLinksaf

Ruud Spohr

CDA

